

KIS VASÁRNAPI ÚJSÁG.

KÉPES HETILAP

(AZ IFJUSÁG SZÁMÁRA.)

Második évfolyam.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI ÁR: egész évre 6 frt., félévre 3 frt.

A fehér ember.

Elbeszélés.

Irta Tóth József.

Rengeteg erdő s magas bérczek által kerített kies völgy közepén egy régi kastély emelkedik, — a kastély alatt kisdud falu fehérlík, s a falun túl kéklő bérczek nyulnak az ég felé.

Sok csodás regét beszéltek az emberek a hegyek lakóiról, kik mélyen kívájt faodukban és sötét sziklabarlangokban laknak, különösen pedig a „fehér ember“-ről, kinek térdig érő hófehér szakállja és haja van, és a ki — a rege szerint — már legalább is 120 esztendő. Azt is beszéltek róla, hogy emberkoponyákból eszik és iszik s a barlangot, melyben lakik, csontvázakkal rakta végig. Az engedetlen, makranczos gyermekeket mindig a fehér emberrel ijesztgették, a kit elátkoztak a rossz szellemek.

Bármily nagyon rettegtek is azonban a fehér embertől, mégis sokan szerették volna távolról látni. Különösen a gyermekek!

Aporffy Ádám urnak, a kastély birtokosának fiai: Béla, Elemér s a kis Orbán, sokat hallottak a fehér emberről, de közülök csak Béla, a legnagyobb fiu — ki már felsőbb iskolába járt Pesten — látta őt egy

pillanatra messziről. Természetes, hogy Elemér s a kis Orbán igen kíváncsiak voltak látni a borzasztó embert, kivel annyiszor ijesztgette őket János, a vén hajdu, a kinek olyan hegyes bajusza volt, mint a zsákvarró tü.

Egyszer, mikor éppen Béla is hazajött Pestről, Aporffy Ádám ur nagy vadászatot rendezett, melyre a fiuk is kirándultak a hegyek közé. Korareggel a vadászok nagy zajjal kezdtek hozzá a reggelihez; — csak a kis Orbán nem birt enni, mindig a fehér ember járt eszébe, a kit most talán megláthat, — pedig a mellette ülő Dárdai Feri, kit atyja magával hozott, váltig okoskodott, hogy enni jó, még pedig nagyon jó dolog.

Reggeli után a vadásztársaság hosszú vonalban nyomult a rengeteg erdőktől borított hegyek felé, melyek egyik sötét barlangjában a fehér ember üzte ördögi mesteriségét, miként azt János hajdu mondá, ki leghátul czammogott a gyermekekkel.

A hegy lábánál kis vadászlak állt, melynek közelében nagy hársfa terjeszté magas, széles koronáját. A vadászok gyorsan haladtak fölfelé a hegyi ösvényeken, a fiuk pedig, kiknek a vadászlak közelében kellett maradniok, míg az öreg János a csöszszel és szakácssal elkészíti a „szolgafákat“

(melyek a tűz fölött a bográcsokat szokták tartani), a hegyoldalon kalandoztak.

Midőn egy sűrűségbe értek, Orbán visszatartá Ferit és ezt súgá fülébe: „Ha meg akarod látni a fehér embert, maradj itt velem s nézz egyenesen a hegynek legmagasabb csúcsa felé, ott megláthatod“.

Egyszerre a bokrok megzörrentek mögöttük. A fiuk hátrapillantottak, s kétségbeesett sikoltás lebbent el ajkaikról. A fehér ember állt mellettök, hosszú ezüst szakállal s hegyes süveggel fején...

— Ne féljete! — szólt a fehér ember mély, bánatos hangon, — nem vagyok én olyan ijesztő rém, olyan vérszomjas kísértet, mint a minőnek gondolnak, hanem egy szegény, szenvedő öreg ember, ki husz év óta lakom abban a sziklabarlangban. Balgata az, ki még most is hisz a kísértetekben. Ne féljete, gyermekeim!

De Ferike még most sem akarta elhinni, hogy nem boszorkány, és tovább is félt tőle. Most bizonyosan végök lesz, megeszi őket a fehér ember.

— Bocsásson! ne öljön meg! — rimánkodott térdre esve, — jó gyermekek vagyunk mi!

— Oh kedves gyermekem, hogy ölnék meg titeket, — mondá a remete mosolyogva, — sőt inkább szeretlek titeket és elviszlek hajlékomba, — és karonfogta a két gyermeket.

— Irgalom! bocsáss, bocsáss el! — sikolták azok vergődve, de hasztalan, — a fehér ember magával vitte őket a hegyi uton, mely barlangjához vezetett...

— Itt vagyunk már, — szólt a fehér ember egy idő múlva, midőn egy homályos hegytorkolatba jutottak; — itt kezdődik az én birodalmam. Jertek be, kövessetek bátran.

Alig mondá ki e szavakat a fehér ember, zörögve esúszott elő egy nagy csíkosbőrű kigyó, s karesu nyakát feltartva, sziszegett hosszu, kiöltött piros nyelvvel.

— Juj! egy kigyó! — sikoltott Feri, s képéből kikelve elfutott, a mit eddig nem mert tenni, félvén, hogy a fehér ember utána iramodik, elfogja és aztán megöli. Most már elfeledett mindent, s futott, mint egy félénk őz, lefelé a hegyről.

— Megállj! ne félj! — kiáltá a fehér ember.

De a megrémült gyermek egyre futott, egész erejéből sikoltozva: „Segítség! segítség!“ Most egyszerre megbotlott, s véres arezczal terült el a földön, de a félelem tova üzte, felugrott és csak szaladt egész a vadászlakig, hol a jószagu bográcsos pörköltus már javában pöfögött. Tovább már nem is birt volna futni, — lábai kimerülten megroskadtak.

— Uram bocsá! — szörnyüködött János hajdu, — mi lelte az ifju urat?

— A fehér ember, — lihegé Feri fuldokolva, — ott — ott — a mérges kigyó! Jaj Istenem, Istenem!

— Tyhü lánczos lobogós! Ez nem tréfa! Hát Orbán urfi?

— Ott van, — a fehér ember elfogta és meg akarja ölni...

— Hahó, emberek! — kiáltá János torkaszakadtából s egy dorongot felkapva, — ide, ide! mentsük meg Orbán urfit!

Minden ember botot, fejszét kapott vállára, s felrohantak a hegyre, ott hagyván a véres fiut egyedül.

Orbán — a mint látta, hogy társa elfut s ő egyedül marad a fehér emberrel, — elkezdett jajveszékeln.

— Ne ijedj meg, kis bohó, — vigasztalá a fehér ember. — Nézd, a kigyó már elbujt, olyan félénk az, mint a kis gyík. Jer, lépj be földalatti hajlékomba.

Orbán tétovázva állt ott, s bizalmatlanul tekintgetett hol hátra, hol a fehér emberre. A fehér ember megsimogatta a fiu homlokát

— Milyen szép szöke hajad van, — mondá szomorú hangon; — annak is ilyen szöke haja volt.

— Kinek? — kérdezte Orbán.

— Majd megtudod. El fogom beszélni. Oh az régen történt...Látod, hogy sirok utána még most is! — s kezénél fogva bevezette Orbánt a barlangba, ki remegve gondolt arra, hogy mi fog övele történni a sötét sziklabarlangban.

Mintegy három perczig haladtak a rideg földalatti folyosóban, midőn a sűrű sötétség ritkulni kezdett, s egy fordulónál Orbán egy kies helyen látta magát. Parányi tündérkert vala ez, tele törpe fácskákkal, me-

lyeknek zöld levelei közül biborpiros szikla-rózsák mosolyogtak.

— Ez a rózsakert, — mondá a csodaember a bámuló kis vendégnek. — Itt nyílnak a legszebb rózsák.

— Milyen gyönyörű!

Miután Orbán eleget gyönyörködött e soha nem is álmodott szépségeken, tovább mentek, s nemsokára egy fekete függönyvel borított nyílás előtt álltak. A fehér ember föllebbenté a függönyt.

— Lépj be! — mondá.

Orbán egész bátran belépett, s egy tágas, homályos szobát látott, melynek falai sima, fényes sziklából voltak, s egy hosszú, keskeny lyukon nyert világosságot. Minden olyan fekete volt ebben a szobában, melynek még a földje is kemény sziklából állott. Egy alacsony deszka-ágy s egy fekete asztal volt benne; az asztalon nagy tintatartó, tollszárak, imádságos könyvek s megfakult iratesomagok voltak láthatók, melyekre a fehér ember bizonyára tapasztalatait jegyezte föl. Az asztal fölött kis ezüst kereszt függött, alatta e latin szavakkal: „Ora et labora!” — a mi annyit tesz magyarul: „Imádkozzál és dolgozzál!”

— Lásd, gyermekem, — mondá a fehér ember, — az én életem 25 év óta folytonosan imádság és munka közt telt el. Ezek a legjobb gyógyszerek a beteg szívre. — De most jér, nézzük meg a gránit-szobát.

— Hát az mi? — kérdé Orbán egy szögletre mutatva, mely néhány arasznyira volt az ezüst keresztől.

— Az egy fehér márványkö-lap.

Orbán lába hegyére ágaskodva nézte a különös kölapot, melyen különféle cifraságok, betük, szótagok voltak kivésve.

— Mit jelentenek azok, bácsi? — kérdezé.

— Azt jelentik, gyermekem, hogy én nagyon szerencsétlen vagyok... — Megfogta Orbán kezét s bevezette a gránit-szobába.

Fényes, tündöklő szoba volt ez, s falait könyvállványok foglalták el, mindenféle nagyobb és kisebb könyvekkel. Az állványok előtt hosszú, keskeny asztalok nyultak, villanygépeket, ásványdarabokat, állati csontokat, edényeket s földgömböket emelve. A kis vendég növekvő csodálkozással nézett meg mindent. Hiszen ez a fehér ember egy

nagy tudós, ki a természet ezertitku törvényeit tanulja!

Aztán visszatértek az első szobába. A fehér ember széket tolt Orbán elé, s kinyitván egy, a sziklafalba vésett szekrény ajtaját, erdei mézet, vadalmát s fehér kenyeret vett ki, s odahelyezte az asztalra Orbán elé.

— Tessék enni, — mondá barátságosan.

Orbán szépen megköszönte s evett egy keveset, és úgy tapasztalta, hogy az erdei méz és vadalma, valamint a szép fehér kenyér igen jó izü eledel. — Az ősz remete pedig oda ülve kis vendége mellé, a következő történetet beszélte el az ő szomorú, de tanulságos életéből:

* * *

„Gazdag ember voltam. Magyarország fővárosában Pesten három szép palotám díszelgett, fehér márványszobrokkal, s büszke sugár oszlopokkal díszítve. Kettő az öreg Duna-folyam kéklő vitzükreben nézegette magát, mikor a gyémántfényű nap széthinté a lassan hömpölygő hullámokon pajkos, játszi sugarait, melyek a folyam vizét hasonlónvá tették egy nagy tükörlaphoz, egy pedig a vácz-utczában, mely ma is legfényesebb, legnépesebb utczája a mi ifju s napról-napra fejlődő fővárosunknak.

Ez utczában laknak a leggazdagabb urak. Grófok, bárók és más tekintélyes állásu, magas rangú emberek, de főképen itt ragyognak a gazdag nagykereskedők pompásabbnál-pompásabb boltjai, melyeknek üvegkirakataiban oly szépen meglátják magukat az utczán járó-kelők, mint valami nagy, aranyos álló tükörben.

Én ott laktam a Dunaparton levő házaim egyikében, mely éppen a Gellérthegy átellenében állt. Igen szerettem, hogy ablakaimból odaláthattam a folyamra, mely számos hajóval volt ellepve, s a Gellérthegy zöld pázsitos homlokára és kopasz, meredek oldalára, melynek lábánál Buda házai felerlettek. Valahányszor a vén Gellérthegyre néztem, mindig eszembe jutott, hogy réges-régen — mikor még a magyarok, kevéssel azelőtt jöve Hunniába, pogányok voltak, s nem akarták felvenni a tiszta, magasztos keresztény vallást — ennek a hegynek a legtetejéről lökték a Dunába szt. Gellért püspököt,

ki azért jött Magyarországra, hogy őseiüket a pogány hitről a keresztény vallásra térítse

Ha valakinek nagy vagyona van, az tekintélylyel is bír az emberek előtt. Pedig bizony nem a vagyon teszi az embert emberré, hanem az ész, becsület, szorgalom, jóindulat s más ehhez hasonló nemes lelki tulajdonok. A mai felvilágosodott világban már a szegény embert, ki a mondott tulajdonságokkal bír, éppen annyinak nézik tisztelet dolgában, mint a leggazdagabb, legmagasabbrangu embert.

Én azonban nem egyedül gazdagságomért voltam jó hírben és becsületben a főváros lakosai között, hanem azért főképp, mert szerettem a tudományokat s ezeknek szerzésére fordítottam legtöbb időmet; továbbá azért, mert tudtam és szerettem dolgozni, a szegény nyomorultakon segíteni, a közügyért, az emberiségért, a műveltség terjesztéséért erőmtől kitelhetőleg áldozni.

Mint ilyennek ismert polgár választattam be a főváros lakosainak bizalma folytán a városi tanácsba, mely igen hatalmas és tiszteletreméltó hivatal.

Egészen az 1849-ik évig viseltem e hivatalát, nem fizetésért, — mert arra szorulva nem voltam, — hanem egyedül a közügy iránti buzgó lelkesülségből, s azon czélből, hogy Istentől felruházott s a magam szorgalma által tovább művelt tehetségem szerint én is tevékeny részt vegyek a város és lakosainak hasznára lendő munkásságban.

Oh! ez az esztendő sulyos, elfeledhetlen csapást mért az én korán megöszült szegény fejemre!

Nem lehet azt soha kitörölni az emlékezet nagy könyvéből!

Oh gyermekem! ez az év tett engem szerencsétlenné, ez üldözött ki az emberek közül, kik addig becsültek s szerettek, kik között oly boldog valék! . . . .

De legyen elég a panasz! hisz' téged nem azért hívtalak sziklabarlangomba, hogy régóta sajnó tájaldalmam panaszos, siró jajdulásait hallgasd, hanem hogy elmondjam neked történetemet.

Lakott a házamban egy híres orvos, ki éppen úgy mint én városi tanácsnok volt, és mint orvos tagja a főváros lakosainak

egészségére felügyelő bizottmány- az ugynevezett „egészségügyi bizottmány“-nak.

Ő is egy nagy, népes család feje volt, mint én.

Talán nem is említém még neked, hogy nőmön kívül hét szép leányom és egy deli természetű fiam volt: Ákos, ki éppen 1849-ben tölté be a 19-ik évet s abban az esztendőben született, melyben tanácsnok lettem Pest városában.

Ő volt a legkisebb gyermekeim között és ő benne láttam legszebb reménységemet, pedig minden szülő egyenlően szereti gyermekeit. De hát mert a férfigyermekre több munkásság, tanulmány vár mint a leányokra, Ákost is úgy tekintettem, mint egy oly ifjút, kiből idővel derék, tisztelt ember válik, ki megelégedésére lesz önmagának, embertársainak és hasznára a szép magyar hazának.“

A fehér ember hosszú, szakadozott lélegzetet vett, mintha fájó szívének nyögéseit akarta volna elnyomni, s csak azután folytatta elbeszélését, midőn szeméből kitörölte a sűrűn omló könnyeket.

„Az orvos családja még több tagból állott, öt leány és négy férfigyermeke volt, kik között a legidősebb: Kázmér 22, és Árpád 20 évet számlált, a többiek még mind fejletlen kis gyermekek voltak, kivéve a 18 éves Melánát s a 15 éves Marit, kik már igen szép műveltséggel bírtak s a mellett, hogy minden szükséges tudományból kellő előmenetelt tanúsítottak, a nyelvtudomány-, rajzolás- és zongorázásban is kitűnt ügyességük és helyes felfogásuk.

Az orvos családja a második emeleten lakott (én az elsőt foglaltam el) s velünk igen jó barátságban éltek.

Ákos fiam különösen szerette Árpádot, csaknem mindig együtt barátkoztak; leányaim pedig, kik közül három pár évvel ezelőtt már férjhez ment s így otthonn csak négy volt, Melániával s Marival voltak jó viszonyban. Nem volt olyan nap, melyben együtt ne lettek volna.

De azon családias barátság, mely gyermekeinket oly kedvesen összefűzte egymással, nem talált viszhangra az apák szívében, kik — bár nem fondorkodtak, áskálódtak egymás ellen, mint a rozlelkű emberek — igen hidegek és bizalmatlanok voltak

egymás iránt, minek oka bizonyosan abban rejlett, hogy neki — az orvosnak — más elvei, meggyőzései s véleményei voltak mindenben, de különösen ha a város ügyeiről és a haza sorsáról volt szó. Az orvos — szegény! — egyike volt a legbecsületesebb és legszilárdabb lelkű embereknek, de a kinek megvolt az a hibája, hogy minden iránt elégedetlen, bizalmatlan volt és heves; indulatos természeténél fogva — mely nem csekély türelmetlenséggel párosult — sokszor kénytelen s meggondolatlanul kifakadva, megsérté azokat, kik más meggyőzéssel bírtak, mint ő.

Pedig az lehetetlen, hogy minden embernek egyenlő véleménye, gondolkozása és meggyőzése legyen, mert, bár minden ember észszel s gondolkozó lélekkel van megáldva: oly sokféle tárgy van a világon, hogy azokat mindenkinek egyenlően ismerni lehetetlen, de meg mert az észjárás is különféle, melyet még az emberi természet is kormányoz.

Egyik csendesebb, másik hevesebb természetű. És míg az első higgadt, komoly türelemmel bír, és várja az elhintett mag vagy elültetett facsemete gyümölcsét, az utóbbi azt akarja, hogy az elültetett facsemete idő előtt gyümölcsöt teremjen.

Ilyen természete volt az orvosnak is, a mi azonban nem azt teszi, hogy az orvos esztelen és rossz lelkű ember volt, sőt ellenkezőleg folytonosan gondolkozó elméjéről, gyors észjárásáról s tiszta lelkéről tanuskodott. Csakhogy a gyarló emberi indulat, a türelmetlen, várni nem tudó hevesség elragadta, és sokszor lehetetlenséget kívántatott vele.

Az én természetem éppen ellenkező volt, mint az orvosé: — nyugodt és türelmes. Sohasem kívántam lehetetlenséget, és sohasem akartam egy nap alatt teremteni olyan dolgot, a minek előállítására legalább is három nap szükségeltett, és ha nem voltam valamivel megelégedve, nem kiáltoztam fennhangon panaszkodva s nem vádoltam érte senkit, hanem igyekeztem úgy cselekedni, hogy a bajt orvosoljam, hogy a mi eddig nem szolgált megelégedésemre: — ezután arra szolgáljon.

És oh gyermekem! mégis az akkor jámbor, türelmes, szelid természetű emberből

dühödött hyéna lett, ki egyszer életében megfeledkezett a mindenható Isten e parancszavairól:

„A boszúállás az én kezemben van!”

Hogy megbüntetett a sors e bűnös megfeledkezésért!”

* * *

„Minél inkább szaporodott az alkalom, melyben egymással a közügyek felett a városi tanácsban vagy gyűléseken és más nyilvános helyeken véleményt nyilvánítva vitatkoztunk, annál inkább nőtt az idegenkedés és bizalmatlanság közöttünk. Mint-hogy pedig a közügyet s száz meg száz-ezer ember jóllétét és előrehaladását sokkal fontosabbnak tartottam, mintsem egy ember — az orvos — haragja miatt félénken visszahúzódva, elhallgathattam volna a városra nézve jóindulatú s a legtöbb ember által helyesnek talált véleményeimet és tanácsaimat, miket az orvos ingerült, sértő szavai ellenében nyílt homlokkal s nyílt szavakkal el kellett mondanom, — az orvos, akaratom kívül, nagy ellenségemmé lett s ha csak alkalma volt rá, el nem mulasztotta, hogy engem sértegessen, sőt utoljára még azt is megtiltá gyermekeinek, hogy az én gyermekeimmel barátkozzanak.

Én még ekkor sem haragudtam ellenségemre, pedig sokszor kimutatta s fájdalmasan éreztette velem rossz indulatát, mit én meg nem érdemeltem, s a mit ő is csak azért táplált szívében, mert azt hitte, hogy nem meggyőzés, igazságérzet és jóakarattól vagyok vele ellenkező véleményben, hanem csak azért, mert őt akarom boszantani, kisebbiteni az emberek előtt, és mert hevessége, indulatossága miatt nem tudta tisztán megérteni, hogy nem az a helyes, a mi mellett ő kardoskodik, hanem a mit én védelmeztem.

Pedig olyan derék, okos, tudományos és becsületes ember volt ez az én ellenségem!

Milyen kár, hogy nem bírt természetén uralkodni, hogy ifju-korában — midőn még minden káros és helytelen tulajdonságtól meg lehet szabadulni egy kis jóakarattal és hibáink beismerésével, — nem szokott le arról a türelmetlen hevességről!

Bizonyosan nem volt szerető gondos szív, mely jóindulatulag figyelmeztette volna hibájára, mert hisz' — a mint nekem beszéltek — alig két hónapos kisdéd korában veszté el drága édes anyját s félévvel utána édes apját. Úgy nevelték fel a könyörülő rokonok az árva kisdédet.

Azt mondja a magyar példabeszéd, hogy „a sok mindentől megárt”. Ez igazmondás rajtam is beteljesedett.

Midőn tapasztaltam, hogy az orvos minden alkalommal kiméretlenül bánt velem s durva, sértő szavakat és kifejezéseket szórt reám, én is elvesztém szelid béketűrésemet, s fájoan megsértett szívvel adtam tudtára, hogy miután én őt sohasem bántalmaztam, és így igaztalanul, ok nélkül neheztem reám, mint egy balga ember, ne bántalmazzon továbbra is, mert azt tűrni nem fogom.

E naptól fogva aztán nem tudtam szeretni, védelmezni azt az embert, ki annyiszor megbántotta lelkemet, mely mindenkinek jót akart, és a mely tudott használni embertársainak. Ugy tekintetem őt, mint ellenségemet, kitől őrizkednem kell, s ki nem érdemes szeretetemre.

E hitemben méginkább megerősödtem, midőn másnap este Margit leányom — a legfiatalabb — így szólt hozzám szomorú, panaszos hangon:

— Kedves atyuskám! mért nem szabad most nekünk összejárni a „doktor-leányok“-kal?

(Ifjui tréfás bizalmassággal így hívták az orvos leányait.)

(Folyt. köv.)

A szabadság.

Ki hallotta már azt a dalt,
Mit csak akkor énekel
A dalos madár, midőn az
Orvkezekből szárnyra kel?
Én hallottam és merengtem
A madár ez énekén,
Szabadságról énekelni
Szebben nem hallottam én.

Ki hallotta a vihart, mely
Tengerek felett rohan,
Midőn vad szilaj zenéjén
A hullámok tánca van?

Én hallottam, s lelkesültem
A vad és szilaj zenén;
Korlátlan szabad zenét, mely
Igy beszél, — nem hittem én.

Ki látott már pusztaságot,
Pusztaságot, melyre nincs
A természettől lerakva
Semmiféle rabbilincs?
— Már én láttam s a szabadság
Képe tünt legott elém . . .
Képedet, dicső szabadság!
Másként én nem festeném.

Hlavathy Ödön.

Dologtalan Erzsike.

— Népmese. —

Közli: Földváry István.

Egyetlen gyermeke volt Flóris bácsinak és kedves feleségének, — Erzsike. Ő volt a családnak jövő reménye, — nem csoda hát, ha úgy őrizték, mint a világ legnagyobb kincsét. Az igaz, hisz ő rájuk nézve nem is volt nagyobb kincs, mint egyetlen leányuk. Végtelen szeretetökkel körülhalmozták, a gyermek gondolatát, ohaját találgatták, s ha kitalálhatták, mielőtt kimondta volna, már teljesítve volt.

E roppant szeretetből kell következtetnünk, hogy Erzsikével szülői nem hagytak szalmát sem tenni keresztbe, mint a magyar példabeszéd tartja. Egésznap a szobában ült, s télen alig, nyáron pedig csak ha már az alkony hűvöse beköszöntött, ment ki szüleiével sétálni, — kik inkább hamarabb jöttek haza napi munkájokról, hogy csak ők is Erzsikével mehessenek. Anyja mindent került, mi őt munkára vezetné, sőt mi több, a falusi gazdaháznál még azt sem tudta igazán, melyik a tyúk, melyik a kakas, a kappan, a jércze, s nem tudta kitakarítani szobácskáját, — s alig tudott a tübe csak fűzni is. Szobájában ült vagy sétálgatott, s még gondolatai is alig voltak.

Sok éven keresztül tartott ez így.

S a jámbor szülők gyönyörtelt kebellet nézték leányuk tétlenségét. Vettek neki szép ruhát aranyos paszománttal, játékokat, sőt még a tizenhat-éves leánynak ba-

bát is, melynek játékruháit azonban maga az anyja varrta meg.

Sokan irigyelték a falusi leányok közül Erzsike sorsát, sokan pedig kárhoztatták a vakszeretető szülők rossz nevelési irányát.

Erzsike folyton nőtt, években úgy, mint testben, — de lélekben nem. A munka az, mi az embert emberré teszi, mi a maga körében önálló gondolkozást szerez neki. Erzsike azonban mindezt nem ismeré.

Tizenkilencz év felé közelgett már Erzsike, s ekkor beköszöntött Flóris bácsi szívébe is az aggodalom, hogy leányát férjhez kell adnia. Sokat gondolkozott, hogy kihez adja nőül, s végre is rájött, miszerint nagy baj, hogy Erzsike nem tud dolgozni, ki fog már most vele megélni. — Közölte aggodalmait élete párjával, — ki azt tanácsolá, hogy nagy munkaidő nem lévén, menjen el Flóris bácsi Erzsikének férjet keresni.

Nyakába vette Flóris bácsi tarisznyáját, bele tett egy darab fekete kenyeret, s a jó tanács szerint elindult férjet keresni.

A mint a falu határából kiért, — a mint a szőlők közt keresztül ballagott — talál egy szorgalmas földészt, ki nagy figyelemmel s szorgalommal öldöste a szőlőt pusztító vinczellér-rovarokat.

— Ugyan öcsém, — szólítá meg Flóris bácsi az ifju földészt, — miért irtod ki azokat a szegény állatkákat?

— Mert nem hoznak hasznot! — volt a rövid felelet.

— Isten áldja munkádat! — szólt Flóris bácsi.

Ez a felelet neki nagyon elég volt, s magában mormogva távozott. Elgondolkozott, hogy tehát mindazt ki kell irtani, ami nem hoz hasznot. Mit csinálnak majd Erzsikével, — hisz az sem tesz semmi hasznot; bizony — gondolta magában — nem bánám, ha valaki szép szóval megtanítaná; de jobb lesz, ha olyat talál, a kinél nem kell majd dolgoznia.

Már a hatodik határban is járhatott, midőn fölhangzott háta mögött ez a pusztai műszó: „Csálé Betyár, Csálé Bimbó!“ Visszatekint, s egy fiatal legény, szép derék gyerek áll szeméi előtt, — kezében tartva az eke szarvát. De a mi legesodálatosabb-

nak tetszett Flóris bácsi előtt, az az volt, hogy az ökrök elé a rúd végére egy kis csomag széna volt kötve.

— Jó napot, öcsém! Isten áldja munkád, — köszöntött Flóris bácsi.

— Fogadj Isten! Adja Isten! Mi járatban van bátyám uram?

— Nagy az én dolgom, öcsém; de előbb azt kérdelem: minek ökreid előtt az a széna, hisz nem érik el?

— Éppen az a jó, bátyám uram; — a szénát akarva elérni az ökör, — mindig egyenesen megy, s így jó lesz a barázdám; másrészt siet is, s így nem kell ostort használnom.

Ez az utolsó szó szeget ütött Flóris bácsi fejébe; hátha ez a legény még Erzsikét is ilyen szép móddal meg tudná tanítani dolgozni.

Előadta tehát, hogy mi járatban van. S megegyeztek, hogy a dologtalan Erzsikét ez a dolgos Pista elveszi. Flóris bácsi azonban kikötötte, hogy az ő leánya nem fog dolgozni, — úgy a legény, mint annak gondos özvegy édes anyja előtt.

* * *

Azok beleegyezőleg nyilatkozván, — nemsokára megvolt a lakodalom, s a dologtalan Erzsikét már az új háznál találjuk, hová nagy sirás-rivás közt kísérte el apja, anyja.

Eljött az első reggel, — Pista szépen elbucszva, rendes dolga után látott; az öreg anyó pedig sürgölődött a háznál. Erzsike nem tett semmit, csak nézte, hogy dolgozik anyósa. — Az pedig nem piron-gatta őt, hogy nem dolgozik, — hanem mikor eljött az evés ideje, föltálat a legnagyobb tisztasággal, s imádságát végezve, e szókkal ült az asztalhoz:

„A ki ma dolgozott, az jöjjön és egyék!“

Erzsike pirulva vonult félre az asztaltól s végig nézte, hogy a munka után mily édes nyugalommal eszik a fiu és anyja. Férje különben hozzá a legnyájasabb volt, s nem is említé az ebéd történetét.

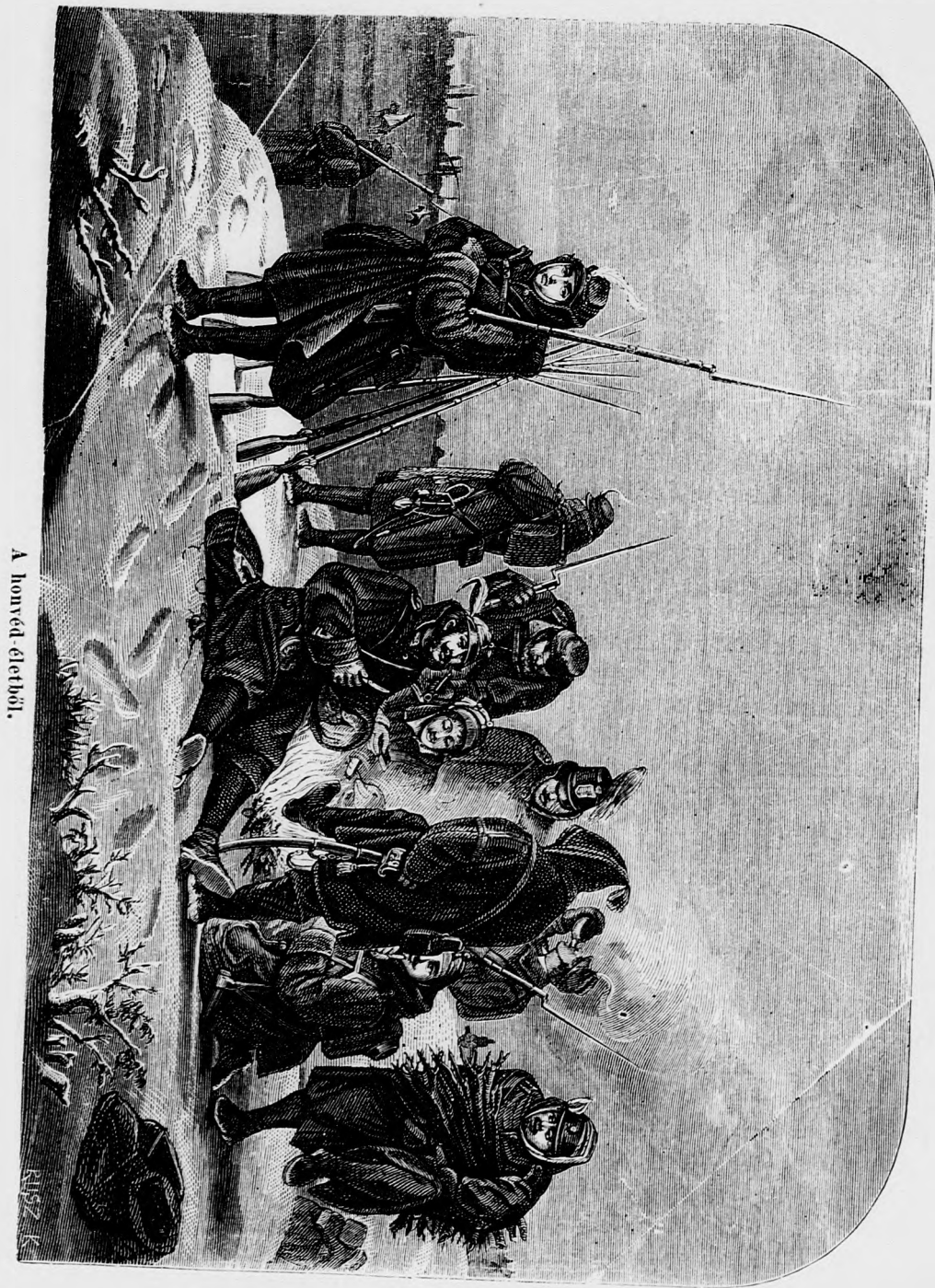
Másnap ez ismétlődött; — Erzsike mindig csak evés után kapott dugva anyósától annyit, hogy éhen nem halt. De fájt az neki nagyon, hogy nem ülhet az asztalhoz.

Harmadnap, negyednap is így mult el a legjobb békeségben.

Végre egy délelőtt megszólalt Erzsike:

dett tetszeni neki e multság; -- kisöpré a másodikat, a harmadikat is.

Mikor eljött az ebéd, — újra hangzott

A honvéd-életből.

— Anyám, ha a szobát kisöpröm, dolog az?

— Persze, hogy dolog!

Erzsike kisöpré az egyik szobát, s kez-

az anya szokott intése: „A ki ma dolgozott, az jöjjön és egyék.“

Ekkor Erzsike is fogta székét, — kitörölve szépen tányérját, oda ült az asztal-

hoz, s már ez az öröm is vidorabbá és beszédesebbé tette.

Másnap újra kérde anyósát:

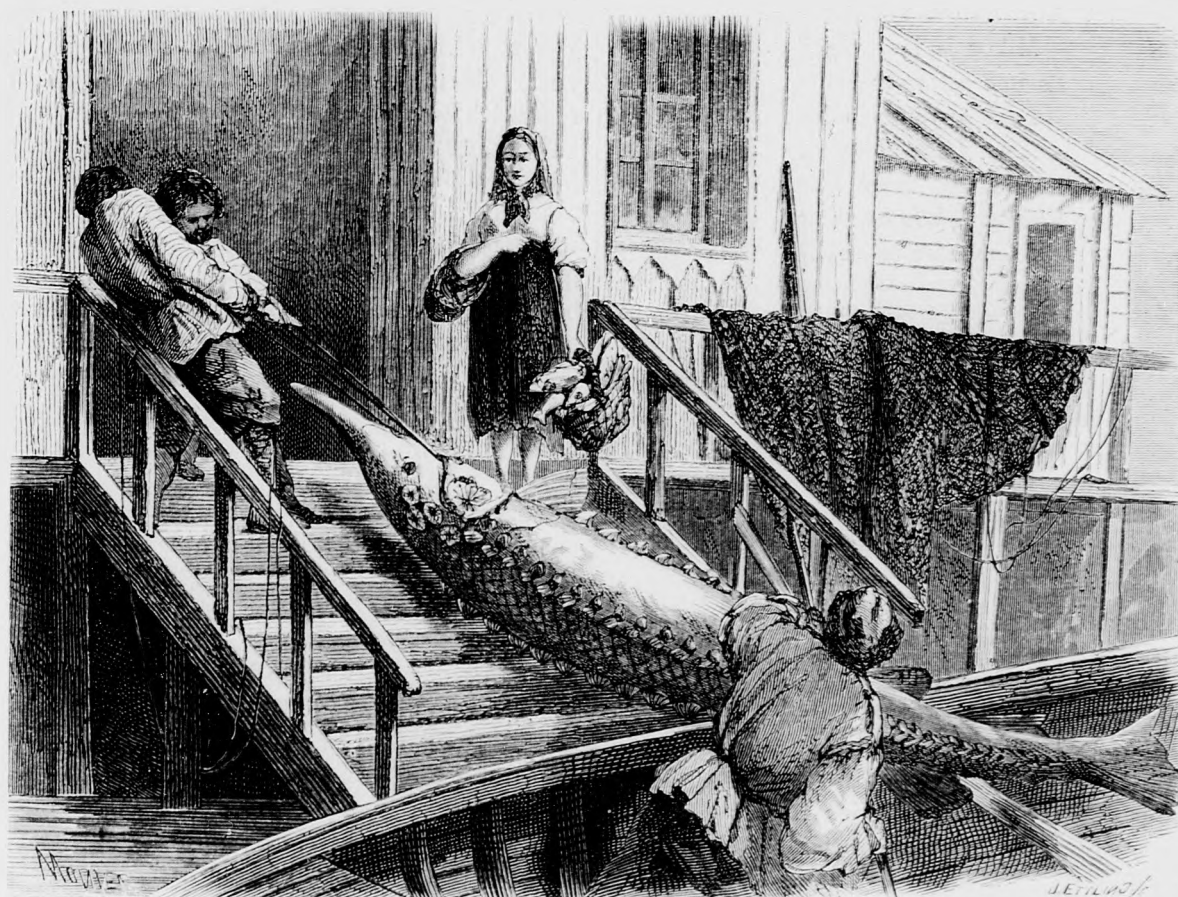
— Anyám, ha megetetem a baromfiakat, dolog az? Ha megfoltozom a ruhákat, dolog az? Ha megmosom az edényeket, az is dolog? . . .

— Dolog bizony! — szólt az anyós, — s látva az akaratot, beleoktatta őt a munkába. És így aztán Erzsike mindig többet,

dél lesz, s itt bizony nem ülnek az asztalhoz, ha nem dolgoznak!

Flóris bácsi nem tudta hová legyen bámultában, — míg végre kijött az anyós, ki megmagyarázott mindent. — Nevettek egy kicsit, de végre hálát adtak az Istennek, hogy így találják vigan, boldogan lányukat, mert csak a munka tudata szerezhet igazi vígságot, boldogságot.

S így lett dologtalan Erzsike dolgos

Halászat a Volgán.

mindig többet dolgozott, és mindig oda ült az asztalhoz.

Egyszer csak a szülők — nem nagy idő múlva — eljöttek meglátogatni lányukat; — akkor már ott dalolt Erzsike a kendertiló mellett. A mint szüleit meglátta, hamar elszaladt s két fej-zét rántva elő, — oda futott a különben is bámuló szülőkhöz — rimánkodva:

— Vágjanak egy kis fát, mert mindjárt

Pista mellett — dolgos Örsze. Csak ezután kezdte tudni Örszike, hogy mi az élet, mi az a nyugodt szív, mely soha sem szokott a tunya kényelemmel járni.

Íme, ez volt a „dologtalan Erzsike“ meséje, melyet az én jó Betti nénikém mesélt el, — s melyet nem hagyhattam a nélkül, hogy e lapok kedves olvasóival ne közöljem.

Születésnapom van . . .

Születésnapom van,
 Ilyenkor születtem,
 Illő, hogy e napot
 Meg is ünnepelem.
 Hallgatom, hallgatom,
 Mit-mit nem kívánnak,
 S oly nagyon egyhangu
 Az a sok kívánat!

Alig várom végét,
 Mikor is lesz vége? . . .
 És ime egyszerre
 Édes anyám lép be.
 — „Az Isten éltesen,
 Az Isten megáldjon!“ —
 Rejtem a könyvet, hogy
 Szemembe ne szálljon.

Milyen egyszerű az
 Anyai kívánat,
 S van-e, a ki ennél
 Szebbet is kívánhat?!
 Mért nem tart örökké
 Ez a szép kívánat,
 Hiszen ilyet csak a
 Jó anya kívánhat!

Elhallgatnám soká,
 Mikor is lesz vége? . . .
 Tovább, tovább, csak ne
 Szakaszzák még félbe!
 Hiszen azt kívánja,
 Hiszen azt óhajtja,
 Hogy: sokáig éljen
 Szeretett magzatja.

Mért is mondtam előbb
 Oly örült beszédet,
 Hogy számomra többé
 Nem öröm az élet?
 Viszonozhatnám csak
 A mit tettél érttem,
 Csupa gyönyörűség,
 Öröm lenne élttem.

Hanem addig, addig
 Halni nem kívánok,
 Mig meg nem hálálom
 Anyai jóságod.

Csak sokáig éljek!
 — Magam is kívánom, —
 Hanem, jó anyám, most
 Az Isten megáldjon!

Pethes Géza Aladár.

A honvéd-életből.

(1848.)

(Képpel)

Szegény honvéd-fiúk! Megesett az ember szive rajtok, mikor látta a szegény gyerekeket, némelyiknek becsületes ruhája sem volt, télvíz idején ázni-fázni, heteken keresztül kitéve a hortobágyi szél sanyaruságainak, egy ritka zordonságú tél fagyának, hajlék nélkül, fekhely nélkül, rendes ellátás nélkül, minden nélkül. Sok volt közöttük tizenöt és husz év közötti ficzkó, kinek még alig pelyhedzett az álla, alig látszék a bajusza, a kinek még iskolában lett volna a helye, nem háborúban.

Piros-pozsgás legények még az ősszel, kik egész télen át a fonóban meg a kukoricza-morzsolóban mulattatták az öregeket, most halványan, véznán, fáradtan vánszorognak egy-egy fáradságos nap után esti fekhelyökre, hol párna is, derekalj is fris hóból volt alattok, s reggelre felázott testük melegtől; mikor felkeltek, még fáradtabbak voltak, s jobban fájt minden csontjuk, mint a mikor lefeküdtek.

Aztán volt közöttük jómódú, sőt gazdag szülék gyermeke is elég, otthonn bőséghez, a jóllét kényelméhez és szeszélyeihez szokott kényes urficskák, a kiknek még a cipőt is inas huzta le lábukról, illatos szappannal mosdottak, s ha a finom posztófrakkon egy pehely maradt volna, — huh! talán nem tudom hova lettek volna boszúságukban. Most ezek a szerencsétlenek is csak úgy kénytelenek voltak osztozni a többi szegény honvéd nyomorúságában! Ők is puszta földön háltak, maguk suvixolták a bakancsot, ha ugyan facsaróra nem volt ázva, aztán hatféle assiette, kompót és deszert helyett, boldogoknak vallák magukat, ha egy kis avas szalonnát pirithattak a tűznél. Olyan halaványak, olyan rongyosok, olyan kopottak voltak; az édes mamájuk bizony nem ismert volna rájuk!

Szegény honvéd-fiuk, bizony megesett az ember szive rajtok!

De bezzeg ha megperdült a dob s megharsant a trombita, hogy: „csatára!” — ha a tisztek elkiáltották, hogy: „sorakozz!” — akkor egyik sem volt fáradt, kimerült; úgy felugrottak s oly vidám kedvvel siettek a csatarendbe, mintha már megelégtették, sőt meg is unták volna a sok heverést; s ha távolról megdörrent az ágyú, vagy ellenséges sisakok reze csillant föl a téli napsugarában, a sovány, halvány arcok egyszerre kigyuladtak, a bágyadt szemekből villám lövellt, s a vezér szava: „előre”, mint a sortűz futott végig az egész harczélen. Előre, előre! s már farkas-szemet nézett ellenségével a honvéd; már kezdődik a kis-puskatűz ropogása; itt is elesik egy, ott is elesik egy, sebbel homlokán vagy mellén, mosolylyal ajkain; társai szeretettel pillantanak utána, de nem érnek reá megsiratni; összébb kell szorulni a sornak, hogy hézag ne maradjon s — „Előre!” ismét. S ismét egy elesik, s ismét egy. Nem lehet így tünni tovább.

„Szuronyt szegezz!” hangzik egyszerre. S most a szegény, éhes, rongyos, bágyadt, vézna honvéd-fiuból, a kin a szived megesett volt, rettenetes orosz lány lett egyszerre. Szemébe húzza vörös sipkáját, neki szegi fejét, hogy se lásson, se halljon, s előretartva szuronyos puskáját, mozdíthatlan falat képezve, összeszorított könyöknél fogva társaival, úgy nyomulnak előre, lépésről-lépésre sebesedő rohamban, hogy zavarba hozzák a legedzettebb ellenséget is, melyet ágyútűz meg nem zilált, lovassági roham meg nem riasztott. A honvéd rohama, az utolsó ölnél, mikor már szuronya hegye az ellenség szívét keresi, bösz futássá változik. A szuronyon, a puska csövén, agyán, a honvéd karján, keblén végig esorog a vér, sokszor önmaga piros vére, — de ő nem tágit, nem lankad, nem kegyelmez, s ha maga összerogyik is, csak azt kiáltja: „csak előre! fiuk!”

Ilyen volt az a szegény honvéd-gyerek, a kin megesett a szívünk, de a kinek lelkesedése, bátorsága csodákat mivelt, még pedig ugyanesak véres és rettenetes csodákat! Ez volt az a fiatal honvédsereg, melyről egy egykorú költemény méltán mondhatta:

„Táboroztak egész télen,
Elnyűtték a ruhát;
De még jobban elnyűtték a
Német armádiát!”

E költői színezetű világból közlünk egy élethű képet kedves olvasóinkkal. Hideg, havas éjjel, tábortűz körül van gyűlve az előörsi legénység. Egyik a közeli erdőből száraz ágakat hozott a tűz táplálására, melynél átázott talpát szárítgatja egy vitéz, míg a másik szalonnát pirit s a többi édesen melegsik. A fris hóra ültek, mert nincs mit terítsenek maguk alá, — a mi meleg ruhácskájok van, abba maguk burkolóztak; az egyik egy kulacsból enyhíti belső fagyát. A jóból mindenik részt vesz, csak az a fiatal suhancz nem, a kinek örön kell állnia, olyan fiatal, egészséges arc, kerek mint az alma, s egészségtől és hidegtől piros mint a rózsa . . .

Szép idők, hogy elmultatok! Gyász és dícsőség emlékei vannak hozzátok tapadva, — s a vérből, mely omolt, a mult vegytani lombikján arany szűrődik le, a dícsőség aránya: büvös fénykört vonni a hősök halántékai köré. —á—r—

Halászat a Volgán.

(Képpel.)

A Volga, földrésziünk e leghatalmasabb folyója, még nem érte el s nem is tudjuk, mikor fogja elérni azt a rendeltetést, melyre korunkban a közlekedés és forgalom tekintetében minden hajózható folyam hivatva van. Utjának legnagyobb és leghasználhatóbb része ha nem is éppen pusztá, terméketlen, de mindenesetre néptelen vidékeken vezet keresztül, melyek ipar és kereskedelem hiányában kevés táplálékot nyújthatnának a nagyobb szerű forgalomnak.

A Volga hatalmas habjait nem szeldelik büszke gőzösök, s nem zavarják el a halakat tanyáikról, s ezért aztán van is ott hal meg hal, — odajönnek többféle tengeri halak ikráikat lerakni, hogy ott háborítlanul kikelhessenek a piczi vizák, kecségék, szevriongák és belongák. A kecségék nagyságáról csak akkor lehetne helyes fogalmunk, ha egy ilyen volgai születésű uraságot látnánk, melynek hossza 5—9 láb, és súlya 1—3 mázsa.

De nagyszerű is ám a halászat, mely a

Volgán évenként végbe szokott menni, s megérdemli a fáradságot, hogy egy ilyen halász-telepet a Volga torkolata közelében a szives olvasó velünk együtt meglátogasson.

E halásztelep terjedelmes épületeket foglal magában; a halászok s egyébféle munkások lakai egy egész kis falut képeznek. A part mellett tágas épületek állanak, melyeknek nagyobb része czölöpökre van építve; széles lépcsők vezetnek le onnan a víz széléig, hogy a kifogott halakat azonnal könnyen elszállíthassák.

A volgai halászok semmibe sem számítják a kisebb fajú halakat, melyeket besóznak és a birodalem belsejébe szállítanak, de nagyra becsülik a közönséges kecségét és a belongát, s többféle nagy halakat, melyek különösen csak a Volgában találhatók.

A halászatok tavasszal, ősszel és télen történnek. Az ősziék a legjövedelmezőbbek, mert legtöbb halikrát szolgáltatnak a kaviár készítésére.

A hálón kívül még egy másféle roppant nagy készületet is használnak, mely több száz lábnyi hosszú, vastag kötelekből van összeállítva, ezekhez ismét vékony, de erős, horgokkal ellátott kötelek vannak erősítve. E kötélmű horgonyokkal a folyam fenekéhez van kötve; a másik végét pedig nagy gerendák a folyam felszínén tartják. Tehát az egész műszerkezetet úgy tekinthetjük, mint óriási horgas halász-hálót, melynek minden egyes horga 10—15 lábnyi halat is képes megragadni s megtartani. E halfogó szerkezetet a halászok gyakran megtekintik, s többnyire néhány száz darab hallal térnek vissza, melyek közül némelyek oly roppant nagyok, hogy elszállításukra két-három esolnak is szükséges.

Képiünk éppen egy olyan óriás kecségének a tárházba való behurczolását ábrázolja. S miután a szegény állatot sok kízás után bevonzolták a nagy vágó-terembe, ott — miután fejét egy fejszees pással ketté hasították, — hasát felvágják egészen a farkáig; azután kiszedik belőle a halikrát és a beleket, s végre a hátgerincz velőjét, melyet vezigának neveznek; ezzel az oroszok pástétomot készítenek, mi náluk éppen olyan finom ételnek tekintetik, mint másutt a straszburgi pástétom.

Az ilyen nagy halakat száraz sóval behintik s jég közé rakják, s miután a só magába szívta a fölösleges nedvességet, szintén jégdarabok közé becsomagolják és szétküldik a városokba.

E halászatok évenként roppant mennyiségű haltól fosztják meg a Volgát, s volt eset rá, hogy 43,000 darab kecségét, 650 ezer darab szevriongát és 23,000 belongát fogtak egy év alatt.

Nem csoda tehát, ha ezen jövedelmező halászat a Volgán mesés összegeket hoz be egy-egy értelmes vállalkozónak. Tifliszben egy pompás palota van, s ha a bámuló idegen annak tulajdonosa után kérdezősködik, azt felelik neki, hogy az bizony nem más, mint egy volgai halásztelep bérlője, ki néhány év alatt milliókat nyert értelmesen vezetett, jólfizető üzletéből.

Vizi, tűzi és légi kaland.

— Amerikai történet. —

— Midőn Yellovstone sivatag pusztáján utaztunk keresztül, — így írja egy utazó, — rendszeren a nappal keltünk, s alig hogy reggelinket elköltöttük, mindjárt utnak indultunk, s leirhatlan fáradalmak közt nyomultunk előre ezen csodateljes, rejtélyes, mindig új meg új meglepetéseket nyújtó vidéken.

Egy napon fölötte fáradságos utat tettünk, egy megmászhatlan hegyet kerülve meg, s valóságos sziklatorlaszokon kellett átkapaszkodnunk. Végre egy kis térségre értünk, melyet elejénten hód-telepnek tekintettünk, mert ezen állat, mely már alig található a civilisált országokban és tartományokban, e vadonban még nagy-számmal fordul elő. De midőn közelebb jöttünk, mégis inkább a prairie-ebek gyarmatának látszék, mert az egész sikság apró föld-hancsikkokkal volt tele, a milyeneket ezen állatok felhányni szoktak, az ezáltal támadt mélyedések lakásul szolgálván nekik. Ha nem ekkor sem találtuk el, mert midőn odaértünk, meggyőződünk róla, hogy prairie-ebet sehol sem látunk s a hancsikkok olyanok voltak, mintha égetett agyagból lennének képezve, s mindegyiknek közepén egy kis nyílás volt.

Ezen sajátságos jelenséget bámulva, én még tovább mentem két indián-kalauzunk kíséretében, vizsgálódva, vajjon nem fődözhetünk-e fel valamit, a mi némi felvilágosításul szolgálna.

Barátom és utitársam ellenben, La Tour, ki nem volt annyira kíváncsi és jobban kifáradt, leült az említett hancsikok egyikére és pipára gyujtott. Azonban valami süvöltő zugás, melybe barátom jajgatása vegyült, csakhamar visszafordulásra készítetett. S milyen látványban részesültünk! A kis dombokból roppant gőzölgő vizsugarak lövelltek fel, mintegy 30—40 láb magasan, s fenn czifra oszlopfejek képződtek.

S mi lett szegény barátomból? — A mellette, alatta, előtte s mögötte kilövellő forró víztömegek megragadták s felemelték őt a levegőbe, s most egy vastag víz-oszlop tetején lebegett, könnyü lapdaként. A geyzer, mert a dombok azoknak nyílásai voltak, — fellökte őt, s miután a roppant erővel fellövellő viz-sugár rendesen ép oly gyorsan száll le, a mint emelkedett vala, attól kellett tartanunk, hogy a szegény ember szintoly heves hirtelenséggel térend vissza légi kirándulásából, amint oda feljutott vala. Nem volt veszteni való időnk, ha a szegény ember életét meg akarjuk menteni.

Gyorsan kibontottam azon erős pokróczok egyikét, melyeket magunkkal hoztunk, s az indiánok kezeibe adtam két csücskét, míg én a másik kettőt fogtam, s úgy álltunk a víz-oszlop mellé. S nemsokára apadni is kezdett az, nagy sebességgel, s vele együtt ereszkedék le szegény barátom is, s bizonyára összezuzza minden csontját, ha az alátartott, kifeszített pokróczra nem esik.

A geyzer vize szerencsére nem volt annyira forró, hogy testét megforrázza volna, de a gyors mozgás és a forró gőz megfőszották őt eszméletétől, s majd egy óráig tartott, a míg ismét magához tért.

E geyzerek nevezetesek voltak nemcsak rendkívüli szűk nyílásaik, de az erős tajtkószag miatt is, melyet kigőzölögtek. La Tour ruhái egészen át voltak hatva ezen szaggal, s ugyhiszem, a tajtkó szaga és látása mindig emlékeztetni fogja őt a kiállott halálfélelemre, ha csakugyan valami különös

jelre lenne szüksége, hogy ezen önkénytelen vízi, tüzi és légi kirándulásáról megemlékezzenek

A három halacska.

(Példázat.)

Egy tóban vígan lakott három aranyhal. A tó közelében folyóvíz folyt, mely áradáskor megtölté édes vízzel a kis tavat.

A halak közül, mint mondják, az egyik igen elmés és eszes vala, a másik nem annyira, a harmadik pedig valósággal ostoba volt.

Történt, hogy a tóhoz három halász jött oly szándékkal, hogy a kis aranyhalat kifogják belőle. A parton megállva, bámulták a halászok a vidor halakat, s mondogatták egymás közt: „Még ma rabokká teszünk.“

A halászok ezen végzését meghallotta az okos hal, s mihelyt a halászok elmentek onnét, hogy nemsokára hálóval jöjjenek vissza, nagy sietséggel átment a folyóvízbe; a másik kettő azonban a tóban maradt.

A halászok eljöttek, hogy kihalászszaák a halakat. Ezt a még itt maradt két hal közül az ügyesebbik megsejtette s mielőtt a hálót megvonták volna, így gondolkodott magában:

— Ily vége szokott lenni azoknak, a kik a maguk dolgaiban restek és vigyázatlanok; már mi módon szabaduljak ki? Mert ritkán történik meg, hogy a vártalan szerencsétlenség közepett valaki azonnal feltalálhatná magát; mindazonáltal én részemről semmit el nem mulasztok megtenni, a mit csak szabadulásomra hasznosnak látok.

Ekkor magát holtá tevé, a vizen felfordult, és így a vízből kihuzatván, mint holt halat kivetették a hálóból a tó és a folyóvíz közti szárazföldre, honnan azonnal átveté magát a folyóvízbe.

Ez is szerencsésen megszabadult.

A harmadik addig uszkált fel s alá a tóban, míg a hálóba akadt, s a halászok zsákmánya lön.

Igy jár mindenki, a ki oktalan, s magának annak idejében jó tanácsot adni nem tud.

Közli N. Gerő.

Levelezés.

— **Siófok**, febr. 20., 1874. T. Szerkesztőség! Midőn f. hó 14-én délután — rendes szokás szerint — a helybeli izr. népiskola növendékei összegyűltünk, meghallgatandók Fénykövy Jakab tanár által elolvasni szokott kedves „Ujságában“ foglalt érdekesebbnél érdekesebb czikkeket, egy Lovasberényből keltezett levélre akadunk, a melyben a miénkhez hasonló egylettről tétetik említés, a mely azon közohajt idézte elő bennünk, hogy becses lapja kedves olvasóival a mi egyletünket is megismertessük és mindazon szép eredményeket elősoroljuk, melyek által iskolánk a Balaton-vidéken szép hírnévre jutott.

1873-ik év december hó 10-én Fénykövy Jakab és Bruszt József tanár urak, 40 jelen volt tanuló előtt megmagyarázták a számukra alakítandó egylet célját, és határozottat, hogy a tanár urak a megválasztott négy tanulóval együtt a decz. 17-kére egybehívandó a lakuló közgyűlésre az alapszabályokat elkészítsék. A közgyűlés napján az összes, ünnepi ruhába felöltözött tanulókon kívül a tekint. iskolai bizottmány és több uri vendég jelent meg. A pontonkint felolvasott és általában elfogadott alapszabályok „2. §-át batorkodunk ide igtatni: „2. §. Cél: A) Az önképzés. 1) Könyvtár felállítása által; 2) gyermekujságok járatása, 3) bizonyos időközökben tartandó — értve a szünnapokat — gyűlésekben az egylet tagjai által előadandó szavatelok és felolvasandó önkészítette munkálatok által. B) Segélyzés. Az egylet tehetségéhez képest minden évben a szegényebb tanulókat tankönyvek- és írószerekkel, sőt ruházattal is ellátja. C) Tanszerok beszerzése. Az egylet jövedelmének egy részét iskolai tanszerok megvételére fordítja.“ — A választás a következő eredménnyel folyt le: Igazgató: Fénykövy Jakab igazgató tanár. Elnök: Bandy Miksa VI. oszt. tanuló. Főjegyző: Bruszt József tanár. Aljegyző: Unger Adolf VI. oszt. tanuló. Ellenőr: Kolin József VI. oszt. tanuló. Könyvtárnok: Háas Vilmos VI. oszt. tanuló. Segéd-könyvtárnok: Veiner Károly VI. oszt. tanuló. Főpénztárnok: Lövinger Ignác alapító tag. Alpénztárnok: Hirsch Bernát VI. oszt. tanuló. — Bizottmányi tagok: Hecht Isidor V. oszt. t., Lövinger Henrik IV. oszt. t., Stern Mór IV. oszt. t., Gerber Sándor V. oszt. t., Pick Franczi V. oszt. t., Veisz Janka V. oszt. t. — Póttagok: Kálmán János VI. oszt. t., Kóhn Mór VI. oszt. t., Fischer Gusztáv VI. oszt. t., Rothauser Arnold V. oszt. t. — A rendes tagok — kik csakis bármely iskolába járó tanulók lehetnek — az első félévire 25 krnyi tagdíjt fizetnek. — A jegyzőkönyv kivonata szerint egyletünk két hónapi fennállása óta számlál: rendes tagot: 96; rendkívülit: 3; alapító tagot: 9; tiszteletbelit: 7-et. Tehát összesen 115 tagot. — Az

összes bevétel 250 frt. A kiadás 204 frt. Maradt a pénztárban készpénzben 46 frt.

Hogy bevételünk ily rövid idő alatt ily tetemes összegre növekedett, azt egyedül azon két előadásnak (mikről alább szólunk) köszönhetjük, és főkép a tevékeny és áldozatot örömmel hozni tudó iskolai bizottmány férfiainak, kik egyletünk javát minden módon előmozdítani igyekeznek. — A tiszta jövedelem nagyobbára iskolai tanszerok megvételére fordítottat, továbbá vétetett 60 csinosan bekötött könyv, készítettett egy szép pecsét és bő mennyiségben vétetett mindennemű íróeszköz és könyv, melyek egész esztendőn át a szegényebb tanulók között kiosztandók lesznek.

Általános öröm és lelkesedés honol ugy a tanulók, mint a szülők és a polgárok lelkében; mert minden tag hetenkint egy szép tanulságos könyvet kap haza olvasásra, melynek tartalmát tartozik tanárának elmondani. Szerdán és szombat délután pedig, mint szünnapokon, Fénykövy tanár ur egyszer szavatelra tanít, máskor meg talányokat fejtet meg velünk és egyszer minden héten a „Kis Vasárnapi Ujság“-ot elolvassa és megmagyarázza nekünk. Szeretjük is ezt a kedves ujságot, járatni is fogjuk később még több példányban is.

Hogy milyen általános a lelkesedtség egyletünk iránt, a sok hozzánk érkezett levél közül legyen szabad tekintetes Zsigray István tiszteletbeli tag becses levelét ide igtatni:

„Meglépetéssel vettem, miszerint a siófoki ifjusági olvasókör f. hó január 21-én tartott bizottmányi ülésében személyemet is tiszteletbeli tagjává egyhangulag megválasztotta. Míg egyrészt ezen megemlékezésért édes örömet fejezem ki a fejlődő ifjuságnak, másrészt lehetetlen elhallgatnom az ifjusági kör tagjainak zsenge keblükbe eme szépre, jóra és nemes cselekvényekre buzdító foglalkozás előteremtője iránt is kitartó fáradozásáért méltó elismerésem nyilvánítását. S így összevonva a kör alkotóját és az abban működő ifjuságot, midőn kezdeményökhöz ernyedetlen kitartást s fáradhatlan szorgalmat, Istentől áldást jövőre is szivemből ohajtok és minden ez ifjusági kör emelésére czélzó intézkedések megszilárdítására buzgó közreműködésemet is felajánlanám, kérem, hogy majdan egyletünk virágzása s ifju tagjainak férfias erőre lett kifejlődése korában is ezen megtiszteltetésre vonatkozó cselekmény közös kedves emlékeink egyik szép tárgyaként maradjon vissza keblünkben. — Isten velünk! — Siófok, 1874. január 30-án. Küzdő tagtársuk Zsigray István.“

Elvégül még a két előadásról: az első adott január 17-én 1874. A szomszéd helységekből a legelőkelőbb családok jelentek meg. Hat órakereste már be kellett zárni az ajtókat, annyi volt a közönség, és azzal kellett a be nem férőket vigasztalni, hogy a jövő szombaton, azaz 24-én még egyszer adatik, mi meg is történt. Mindegyik

játszó viharos éljenzések és véget nem érő tapsok között hagyta el a színpadot. Negyven gyermek működött közre, és mindegyik kitűnően állotta ki a próbát. Mióta Siófok áll, az állítják, hogy oly esodajelenetnek nem voltak még szemtanúi. Tizenkét napi tanítás műve volt. Különösen kitűntek: Hecht Katicza, 5 éves, ki sem írni, sem olvasni nem tud és egy 48 soros költeményt az elr gadtatásig szavalt el. Bandy Miksa, az egyleti elnök: megnyitó beszédje és szerepe által; Richter Lina: szavalata és szerepe által; Deutsch Janka: gyönyörű magán-éneke által

A tombolához a hölgyek számos esinos ajándékot küldtek, a melyek az előadás befejezte után 59 frtért eladattak és a vevők nagylelkűen ismét az iskolának visszaajándékozták a tárgyakat. Reggelig táncz tartotta derült kedvben a jelen voltakat. A második előadáskor smét visszaajándékoztattak a tárgyak. Köszönet a nemeskeblű honfiak- és leányoknak!

Egyenkint lehetetlen megnevezni azon adakozók és felülfizetők neveit; a tolongás oly nagy volt, hogy nem lehetett feljegyezni. Hanem mindnyájan vegyék legforróbb hálánkat. Isten áldása legyen rajtok!

Unger Adolf,
jegyző.

Bandy Miksa,
elnök.

Kis köszöntő.

Jó barát emlékkönyvébe.

I.

Azt kívánom, hogy boldog légy,
És hogy boldog lehess majdan:
Szeresd honod s kedveseid,
Szeresd híven és buzgóan.

Túrj nemesen, hogyha a sors
Fájdalmait rád hullatná,
Mert hisz minden mulandó csak,
A fájdalom sem tart soká.

II.

Régi nevedre csak úgy légy büszke, ha ott ragyog az, mi
Csak igazán nemesít: tiszta s igaz szeretet.

III.

Szívem minden dobbanása,
Lelkem minden gondolatja,
Ajkaimnak minden szava
Neked, barát, csak azt mondja:
Ne feledj el, szeress híven,
És igazán ez életem.

IV.

Ne keress te mulandókat a földön,
De azt keresd, mi megmarad örökkön,

És ez nem más, mint az igaz szeretet,
Mely itten lenn és ottan fenn hűn követ.

v.

Egyetértés és szeretet
Boldogítja a népeket;
Csak ezektől virulnak fel
S boldogulnak szeretettel.
A szeretet oly kötelék,
Melyre nincsen diés-szó elég,
Ez fűz össze két oly kebelt,
A mely itten egymásra lelt.
Fűzzön össze mibennünket
Az igazi hű szeretet.
Szeressük mi forrón egymást,
S fölleljük a boldogulást.

vi.

Akármerre eltekintesz,
Képzeted bármerre vezet,
Mindenütt föl fogod lelni
Az alko ó égi kezet.
Ő szerette a világot,
S szeretetében teremté;
Minden kicsi művecske itt
Nem más, mint a szereteté.
Szívünkbe is beöntötte
Az Isten a szeretetet,
S azt kívánta, hogy miként ő:
Szeressük a mindenséget.

Kőrösy László.

Adomák.

Közli: Szöllősy L.

I.

Borozgat a mester. Tölti a savanyuvizet a pohárba. Látja ezt a korcsmáros négyéves kis fia:

— Bácsi, ne töltsön vizet a borba, mert a papa töltött már az elébb eleget, — mond az el-
ámult vendégnek kedves naivsággal.

II.

„Féljed az urat, és nem léssen semmi bán-
talmad“, — mondja a falusi mester tanítványainak.
— Jaj, mester uram, váltig féltem én teg-
nap, s még csak a hátam sem kímélte meg, —
kiált az uraság által almalopáson kapott suhancz.

III.

— Hová? háová? koma! — kérdé a paraszt
ember, nem igen jó lábon álló ismerősét.

— Hazafelé, oly sürgős dolgom van, hogy
ha holnap reggelig kellene is mennem, — mégis
otthonn akarok ma lenni.

IV.

Tanító. Számláld elő, gyermekem, hányféle emberfajt ismersz?

Gyermekek: Kaukázit, malájit, ethiopiait, mongolt és amerikaiit.

— Jól van, kedves gyermekem. Hát azok az emberek, kik nálunk oly gyakran megfordulnak, hogyan neveztetnek?

— Azok a feketék? kéményseprőknek.

T a l á n y o k.

1)

E t t e r L a j o s t ó l.

6. 2. 8. 10. Ez hazánknak nagy városa.
10. 11. 12. A magyar régi szokása.
4. 2. 12. 10. Van benne sok szagos virág.
6. 11. 8. 10. 7. 8. A levelet ennek adják.
1. 7. 8. 9. 3. 11. Ez volt ám csak nagy királyunk.
8. 9. 5. 12. 10. Ilyet a hegyekben látunk.
4. 11. 12. Minden ember benn van ebbe'.
1—12. Ez a hiveknek vezére.

2)

F ö l d v á r y I l o n t ó l.

7. 5. 5. 4. Használja ezt igen sok nő.
5. 6. 1. Emezt pedig az, a ki szó.
2. 3. 2. Ez keresi a kenyeret.
5. 4. Huszár e nélkül nem lehet.
8. 2. 3. 5. 4. Bár mindenki ezt vezetne.
8. 4. 6. Istennek volt ez kedveltje.
1—8. A világ híres embere.

3)

D o b a i L a j o s t ó l.

5. 12. 15. 14. Az évnnek legforróbb része.
2. 3. 14. 8. Sok férfinak ez a neve.
4. 14. Ha sebed van, tégy ezt rája.
7. 8. 16. Földművesnek ez a dolga.
13. 11. 12. Csak a földben találhatik.
13. 14. 15. Menyasszonyt is így nevezik.
1—16. Ez régi közmondás lenne;
Sok igazság rejlik benne.

4)

V o i t h A n n á t ó l.

5. 6. 7. 1. Élő lénynek drága kinese.
5. 6. 7. 5. 6. Ennek van kelendősége.
3. 4. 5. 6. Ha ez nem ér, szerencsés vagy.
8. 7. 8. 5. 6. 4. 5. Ha ezt hajhászod — hiu vagy.
8. 7. 3. 7. Hasznos állat sok mindenre.
8. 7. 1. 7. 8. 4. 5. Szomorú az érdeklőkre.
3. 7. 5. 7. Az embernek nemes része.
3. 7. 8. 4. 5. Ez gazdának reménysége.
8. 2. 6. 3. 4. 5. 6. Ettől őrizzen meg Isten.
4. 5. 6. De ez már nélkülözhetlen.
1—8. Hol ez honol, boldogság van;
Virágozzék ez hazánkban.

Megfejtési határidő: márczius hó 20-dika.

A 4-dik számban foglalt talányok megfejtése:

1) Magyarország — 2) Kákán csomót ne keress. — 3) Paprika. — 4) Kötelesség. — 5) Spárga. — 6) Hamupipőke.

Az 5-dik szám talányainak értelme:

- 1) Vigan ülök fű, virág közt
Illatáradó mezőkön;
Édes innom lenge léget
Lombövezte hegytetőkön.
Hegytetőkön a magányban,
Egy bokornak zöld tövén át,
Melyben édes zengeménnyel
Kis madár esiesergi dalát.

2) Berber. — 3) Vörösmarty Mihály. — 4) Veszedelem. — 5) Nesz. — 6) Iskola. — 7) Számrejtvény.

A 6-dik számban közölt talányok értelme:

1) Király. — 2) Khán. — 3) Megtörtént. — 4) Kis baba nagymama ölében. — 5) Rákos. — 6) Azon utas 112 nap és 12 óra alatt érne ismét elindulási helyére.

A megfejtéseket beküldték: Gyöngyösi József, Horváth Mihály, Garda Dezső, Samu és Kálmán, Bubreg Ilona, Kulcsár István, Schwarz József és Samu, Dobai Lajos, Rechnitz Karolin, Ábrahám Sára és Anna, Schosberger Ede, Voith Anna és Irma, Viczmándy Olga, Susits Béla, Báthory Zsuzsika, Csiky Antal, Erdélyi Pál, Gottier Lajos, Speziár Béla és Zsiga, Keeskeméti Béla, Horváth Mariska, Palmer Kálmán, Halász Géza, Kuliffay Lajos és Bella, Szabó Mariska, Lukács Béla, Báthory Sándor, Magyar Irén, Barna Izidor és Edmund, Tóth Mária, Gottliff Dávid, Tóth Jenő, Fülöp Mari, Szahlender Irma és Ida, Bertalan Gyöngyike, Perlaky Ilona és Gizela, Jurka János, Aszalay Sándor, Györfly Zsuzsika, Steiner Etel, Abrahamffy Feri, Dudinszky Iván, Sarkadról valaki, (a ki elfeledte a nevét aláírni.) Dallos Klemi, Majoros Ilona, Elemér és Bella, ifju Ludvig János, Vitális Róza, Fabinyi Lajos, Szathmáry K. Anna, Styukovszky Etelka, Tóth Juliska, Kupések Ede, Schemczér Vilma, Finkey Esztike, Kun Judit, Kun Ilona, Teleki Sándor és László, Kiss Berta, Greiner Etelka, Kollerich Irma, Pollák Mariska és Gizela, Szalgháry Irén, Garda Eliz, Fejérváry Anna, Hász Béla, Bing Izidor, Nyitó Ferencz, Simonffy Béla, Rudnay Ilona, Fischer Etel és Gina, Schön Éva és Artur, Herzog Izidor, Spitz József, Rechnitzer Karolin, Polifka Ferencz, Anna és Janka, Bánd Zsigmond, Greiner Sarolta és Jenő, Posszert Emil, Lukács Béla, Szerényi Géza, Bartsik József, ifj. Greguss Zsigmond, Finta Géza, B. M., Horváth Ádám és Pista, Kováts Gusztáv, Ilon és Jolán, Bodnár Boriska, Frank Gyula, Füchsl Hugó, Weismann H., Marton Gyula, Vértesi Gyula, Füchsl Béla, Kummer Miksa.

A jutalmakat sorshuzás útján elnyerték: Kupések Ede, Horváth Mariska, Szahlender Irma és Ida.

T A R T A L O M.

A fehér ember. (Elbeszélés.) — A szabadság. — Dologtalan Erzsike. (Népmese.) — Születésnapom van . . . — A honvéd-életből. (Képpel.) — Halászat a Volgán. (Képpel.) — Víz, tüzi és légi kaland. (Amerikai történet) — A három halacska. (Példázat.) — Levelezés. — Kis köszöntő. — Adomák. — Talányok. — Talányok megfejtése s a megfejtők és jutalomnyertesek névsora.

Felölös szerkesztő: K. Beniczky Irma.